

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

за Црну Гору БРОЈ 10 ПАРА
за СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:

„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:

„Viesnik“ Cetigné (Monténégro)

РУКОПИСЕ ВАЉА СЛАТИ УРЕДНИШТВУ „ВЈЕСНИКА“
А ПРЕТПЛАТУ И ОГЛАСЕ АДМИНИСТРАЦИЈИ
ОГЛАСИ СЕ НАПЛАЋУЈУ ПО ПОГОВОРУ

ГЕНЕРАЛУ ИВАНОВУ

Генерални Стан Руски

Високо и ласкаво одликовање, којим сте почашћени од Његовог Величанства Цара подарицањем II. ст. ордена Св. Ђорђа, одаје признање вашем јунаштву и високим војним способностима. Ја вам од свега срца честитам, Мој драги генерале. Дао сам вам сва одликија, којима располажем. Немам ништа више, да вам дам него да данас ставим на ваше јуначко чело топли пољубац у знак мојега дивљења и благодарности.

НИКОЛА

Славни руски војсковођа генерал Иванов командује руским армијама, које оперирају према Аустрији. Он је петнаест година изучавао рат противу Аустрије, и труд му је у Галицији сада крунисан побједом и славом.

Бој код Калиновика

од 22. до 24. септембра

Врховна Команда саопштава следеће:

Бој код Калиновика спада у ред најкрвавијих бораба, које је имала црногорска војска издржати са аустро-угарском војском, а у коме је боју још једном јасно манифестована храброст наше војске и надмоћност Црногораца над непријатељском војником. У тој борби слаба снага црногорске војске борила се је противу много надмоћнијега непријатеља, и то са великим успјехом, борио се је Давид противу Голијата и овога је смрвио.

Ток ове чувене борбе био је овакав. Један дио наше војске држао је положај источно од Калиновика ради одбране правца ка Фочи. Једна непријатељска колона у јачини 10.000 људи, 6 батерија и 16 митраљеза дошла је 20-ог овога мјесеца из Гацкога у Калиновик, гдје се је одмарала 21. истога мјесеца, а већ 22-ог кренула се је друмом за Сарајево, оставивши један дио према нашим трупима код Калиновика у циљу осигурања свога деснога бока у правцу Фоче. Истога овога дана наше трупе код Калиновика крену се ка овој вароши, да нападну непријатеља на његовим положајима источно од овога мјеста и успију да га протјерају са ових са огромним губитцима и пробише се до самих утврђења код Калиновика.

Док се је овај бој водио источно од Калиновика, дотле је главна непријатељска колона продужила марш друмом за Сарајево. Међутим наш главни командант на овоме фронту упутио је истога дана једну јачу снагу да заузме један положај на путу за Сарајево и да одатле дјелује у бок и позадину непријатеља код Калиновика, као и да задржи непријатељско наступање у правцу Сарајева. Али таман је ова наша војска дошла до одређених јој положаја и ове посјела, а оно главна непријатељска колона наиђе изненада на нашу храбру војску, која је дочека артиљериј-

ском ватром и тако се разви случајна и крвава борба између нас и непријатеља. Борба је трајала цијелога дана и водила се врло упорно и с једне и друге стране, али благодаречи храбрости наших војника и вјештини наших старјешина, борба је завршена са успјехом на нашој страни и непријатељ се морао исте ноћи вратити у Калиновик.

Како је непријатељ био у маршевској колони и био потпуно изненађен од наше војске, то је претрпио огромне губитке, имао је 1.500 мртвих и рањених.

Идућега дана 22. септембра непријатељ је поново покушао напад противу наших трупа, али је његов покушај опет одбијен с великим губитцима по њега.

Напосљетку непријатељ, увјеривши се да не може отићи у Сарајево друмом Калиновик—Сарајево, окренуо је пут Невесиња и Ледића да под заклоном планине Трескавице доспије до Сарајева.

Тако је свршен бој код Калиновика у коме је непријатељ претрпио огромне губитке, изгубио је преко 2.000 људи, неколико митраљеза, доста пушака и много заробљеника.

Овдашњи Царско-Руски Војни Агент, г. генерал Н. Ноталов, примио је ово званично саопштење:

Петроград, 25. септембра, у 2:50 у јутро.

Цар Никола изволио је 24. септембра објавити утврђења Осовца и заблагодарили партизанима херцеговској одбрани, која је увјенчана неуредним одступањем непријатеља, неколико дана послје првих напада на Осовца.

Петроград, 26. септембра у 3:5 у јутро.

Бојеви на источно-пруском фронту продужени су 24. септембра с једнаком упорношћу. Напади свјежих њемачких трупа од Вержболова и Филипове одбијени су уз велике непријатељске губитке. Наше су трупе заузеле на јуриш, ноћу, село Каменку близу Бакаржева, при чему су задобиле неколико њемачких топова. Западно од Рачки наша је војска заобишла непријатељски одред, једним дијелом га уништила а другим разигнала. Том је приликом заплићено неколико митраљеза. Наша је војска заузела град Бијалу у Источној Пруској. У осталим рејонима није било значајнијих сукоба.

Борба с гарнизонам из Пшемисла развија се повољно за нас: наша је војска на јуриш заузела једно од 12 утврђења на предњој, главној линији.

ТЕЛЕГРАМИ

Лондон, 25. септ. „Тајмс“ се јавља из Каира да се Египћани не заводе за изасланицима њемачким но да остају мирни и лојални према енглеским властима. (Нароч. извјештај).

Лондон, 25. септ. „Рајтер“ доноси извјештаје новина, који су сагласни у мишљењу да и ако може бити малих неуспјеха за савезничку војску у западном сектору, ипак ће непријатељ брзо бити приморан да се повуче на своје земљиште.

Рим, 25. септембра. Французи су жестоко одбили Нијемце и то на оба крила. Заузели су земљиште између Шалона и Роа. У центруму напредовали су на неколико тачака.

Генерал Рененкамф продужује своје напредовање у Источ. Прусији. На Карпатима на сјеверо-истоку ријеке Санок одјељење аустријске војске било је поништено.

У предјелу Мукача Руси су запленили артиљеријски парк и велику комору. Аустријанци тврде, да су имали побједу код Мармарош Сигета (!)

Једна подморска енглеска лађа потпила је контраторпиљер њемачки на ријеци Емс.

Јапанци су потопили близу Киучау једну њемачку крстарицу као и двије канонијере.

Лондон, 25. септ. Нова страница у историји створена је доласком одабраних индијских трупа у Марсел, при чијем искрцавању сјајна пратња индијских књажева, обучених у живописном одјелу са турбанима на глави и драгоцијним каменем, које им се блистало на оружју, на дивним коњима, учинила је неизгладиви утисак приликом њиховог проласка. Улице су биле прекривене народом, који је живо поздрављао војску обасипајући је цвијећем, док су је даме китиле тробојним тракама.

Рекрутовање енглеских војника у провинцији Уелс тако се брзо врши да ће Лојд Џорџ бити у стању да достави 50.000 бораца, које је тражио (Нар. Реп. извјештај).

Лондон, 25. септембра. Као нови доказ индијске привржености, истиче се да заповиштем факт, да је велики шеф индијских Бегана-кан дао прилог од 200 лира интерлинг за индијске рањенике на изјавом, ако му није могуће добити мјесто да учествује као борац, нада се да ће моћи да прати експедициони корпус индијски у својству тумача. Исти поглавица рекао је да је за многи низ година Њемачка издала се бајаги као заштитница муслимана, али, не дај нам Боже таквог заштитника (нар. извјештај „Рајтеров“).

Петроград, 25. септембра. Јавља се да се сва белгијска војска концентрисала у троуглу Анвер-Лијер-Ескан, гдје даје жестоки отпор њемачким трупима.

Адмиралитет енглески јавља, да је једна подморска енглеска лађа потопила постављача мина њемачког. Поенкаре у писму упућеном Миљерану вели, да је посјета његова коју је учинио војсци учинила на њега дубоки утисак, јер је ту видио синтезу енергичне силе народа француског.

Нијемци настављају енергично бомбардовање Анвера.

Нијемци су учинили обавезни њихов новац у цијелој Белгији.

Италијанске новине јављају да је врховна команда аустријских војска у рукама Нијемаца.

Цар се вратио из главног квартира у Царско Село. Приликом свог бављења на ратишту, Цар је примио рапорте врховног штаба, као и генерала Руског и Иванова, посјетио је вароши Ковно, Бјелосток, Вилну, фортицу Осовец. Цар је посјетио рањенике у болницама.

Париж, 26. септембра. На лијевој крили на сјеверу од Оазе још се бије веома жестоки битка. Њемачко десно крило, осјећајући обруч са-

везника са три стране, очајно напада у намери да тај обруч раскине. На западном фронту јуче су савезници отели камене мајдане код Соасана, гдје је била постављена и утврђена њемачка тешка артиљерија. На свему осталом фронту напади Нијемаца сасвим су ослабили Јављају службено из Берлина, да је генерал Молтке смијењен и да је именован нови шеф главног генерал-штаба.

Париж, 26. септембра. Општа ситуација је стационарна. Борба се још непрекидно води на нашем лијевој крилу у Аргони и горњем току Мезе. Одбили смо и ноћне и дневне нападе њемачке.

Драч, 26. септ. Есад паша стигао је у Драч 22. септембра на челу пет хиљада људи.

Париж, 26. септембра. „Фигаро“ вели, да завршну борбу треба очекивати тек кроз четири или пет дана.

Петроград, 26. септембра. Из Рима јављају, да је Фоскари националистички посланик захтијевао у једном новинарском чланку, да Италија одмах предузме непосредну интервенцију у садашњем рату.

Из Ротердама се јавља, да је положај њемачке војске на фронту Мезе и Ена неповољан по Нијемце.

Шест нових случајева колере забиљежено је у Угарској, од којих су 4 у пештанској болници. Купљење за Црвени Крст аустријски у богатим друштвеним класама имало је осредњи резултат.

Рим, 26. септ. Агенција Стефани јавља да је кућа Фијат извјестила власт како је један подводни брод, који је грађен у њезиним радионицама, отишао у непознатом правцу прекојуче у тренутку кад су на њему чињени покушаји безжичне телеграфије. Овај подводни брод грађен за неку страну државу није био још наоружан, није могао бити предат са обзиром на неутралност Италије. Поведена је истрага.

Беч, 26. септембра. „Фремдем-блат“ доноси у једној депеши из Будимпеште следеће појединости о борбама које су се водиле у жупанији Мармарош: За одбрану границе постављен је у близини Керешмезе један батаљон пјешадије са четири брдска топа и два митраљеза. Тај батаљон је регрутован од Сикулаца, чија је смјелост ван сваке сумње. Ми смо добили налог да одмах по појави непријатељских трупа извјестимо команду, која је била у Мармарошу Сигету и да сачекамо док потпора не стигне, али сви наши покушаји, да извјестимо команду, пропали су, пошто су нам и телеграф и телефон били одсјечени иза леђа. Ми смо тада напали на Русе свом силом. То је било у сриједу. Наш положај био је повољан. Ми смо били у узаном кланцу, потпомогнути артиљеријом, док Руси, што смо доцније сазнали и ако смо били бројно много јачи, нијесу могли пласирати своје топове било због стјеновитог земљишта, или што нијесу имали заклона, тек су њихови топови били непрестано изложени нашој артиљеријској ватри. На тај начин ми смо зауставили непријатеља за вријеме од 17 сати и нанијели смо му грдне губитке. Наших је мало погинуло, али смо имали доста рањеника. Руси су дваред предузимали јуриш на бајонет, али су били одбијени. Борба је трајала све до ноћи.

Париз, 26. септембра. Пошто су одбили све нападе непријатеља, савезници су предузели офанзиву на више тачака лијевога крила. У области Аргона Нијемци су потиснути на сјевер. У јужном Вевру Французи напредују лагано али стално. Сматра се да је ситуација одлична. Њемачка офанзива и дефанзива све слабија. Неколико дана Нијемци нигдје нијесу имали успјеха.

Лондон, 26. септембра. Вијести из Босне гласе, да је, пошто сада Нијемци кооперишу са аустро-угарским трупама против Руса, аустријски генерал-штаб послао већи број трупа у Босну да заврше борбу против Србије и Црне Горе.

Париз, 26. септембра. Јављају са аустријско-швајцарске границе, да је у Аустрији велико узбуђење. У Бечу је гомила разбила прозоре на војном министарству. У Инсбруку је свјетина разбила излоге на књижарама, докопала слике генерала Хецендорфа и спалила их на улици.

Париз, 26. септембра. „Тан“ доноси изјаву непознатог хрватског политичара, који увјерава да је Хрватска свим срцем за Србију. Слави наше побједе и тражи Велику Србију са границама Марбург (Марибор), Клагенфурт (Целовац), Тимок, Јадранско Море и цијело приморје од Ријеке до утока Дрима, остављајући Горицу, Трст, Полу и Валону Италији. Те границе овдје сматрају за природне и оправдане.

Париз, 26. септембра. Својуводни чланак посвећује „Тан“ одласку рускога Цара на фронт војске и вели у њему: Док Срби реконструишу побједама својом Велику Србију, Румуни неће допустити да други потиштавају три милијона Румуна у Ердељу. Зависи од Румије са Буковином па можда чак и са једним дијелом Бесарабије.

Беч, 26. септембра. „Агенција Стефани“ јавља из Рима да је руски амбасадор изјавио да је подводни брод, којег је нестало било, поручила Русија код куће Фијат, али да је због рата Русија замолила ову радионицу, да брод задржи. Руски амбасадор још је изјавио, да Русија нема никаквих удјела у нестатку брода, за који су јавили листови.

Париз, 26. септ. Г. Поенкаре у пратњи Вивијанија и Миљерана стигао је у стан Врховне Команде. Изјутра је провео неколико сати у разговору са генералисмом Жофром, а потом је отишао у Врховну Команду енглеску, гдје се разговарао са генералом Френчем. У уторак је обишао двије наше војске, код којих се са министрима обавјештавао о функционисању санитарне службе и евакуације рањеника. Уторак вече председник Републике отпутовао је за Париз, и сјутра дан обишао је све радове на утврђивању Париза у пратњи Миљерана и генерала Галијена, гувернера Париза. Председник је добио са собом шест застав отетих од Нијемаца, које су му биле послате у Бордо и које ће данас бити остављене у дому инвалида.

Петроград, 26. септембра. Председник Савеза индустријалаца и трговаца руских у једном разговору са г. Сазоновом поводом затварања Дарданела добио је ово саопштење: Силе Тројног Споразума настављају свој рад, којим се иде на то да се Дарданели отворе. Министар је нарочито истакао потребу за руску трговину да се ослободи њемачког утицаја.

У току двију пошљедњих недјеља војници аустријски и румунски дезертирају у Русију.

У Америци претовлаћује мишљење да треба ратовати све до коначног уништења њемачког милитаризма, без чега би требало по-

ново ратовати кроз пет година. Телеграфске агенције „Централ Њус“ и „Ешанж Компан“ јављају да се већ предвиђа опсада Беча.

Атина, 26. септембра. По једном обавјештењу отоманске агенције, у Грчкој бјесни куга, међутим ово је потпуна лаж. Здравствено стање је у Грчкој задовољавајуће.

Париз, 26. септ. Битка, која се бије на обалама Оазе и Соме између савезника и Нијемаца траје већ двадесет три дана и сматра се као највећа у историји свијета и по трајању и по броју бораца. За све то вријеме ни један њемачки напад није успио. И покрај тога они су повукли своје трупе из Белгије и покушавају да савију обруч којим је стегнуто њихово десно крило. Овдје се веома сумња у њихов успјех, напротив влада увјерење да ће услед тога њемачки пораз бити већи и да се при одступању не могу задржати у Белгији. Очекује се испад Белгијанаца у бок са стране Анверса. Њемачка службена ратна саопштења по раним њиховим листовима последњих дана доказују, да су Нијемци почели сумњати у своју побједу. Председник Републике учинио је јуче посјету генералу Жофру, једној армији француској и једној енглеској честитао на јуначком држању и успјеху, затим је честитао енглеском краљу на држању његове војске, која се братски бори за Французе. Енглески Краљ је одговорио, да се његове трупе поносе што се боре поред храбре француске војске. Десет њемачких застава отетих у последњим биткама данас су свечано однесене у Дом Инвалида. Данашњи телеграми исправљају јучерашњу вијест о смјенивању Молткеа. Генерал Рец дошао је на мјесто генерала Штајна.

Париз, 26. септембра (Службено) Осим на оба крила где су напади њемачки били одбијени, влада готово потпуно мир на цијелом фронту. На лијевој крили којима њемачка је задржана на сјеверу од Лиле, куда је била одбачена. Између Шалона и Роаја земљиште које је пређе било уступљено, поново је заузето. У центру на извесним тачкама напредовали смо. На десном крилу нема ништа да се забиљежи.

Лондон, 26. септембра. Адмиралитет енглески јавља, да се подводни брод № 9 вратио неоштећен и са својом послугом пошто је пробио и потопио један њемачки контра торпиљер. Употреба подводних мина и дјелатност њемачких подводних бродова нагнала је да се предузму контра мјере, и тога ради влада је издала овлаштење да mine буду постављене. Адмиралитет је објавио гдје се налази опасна зона. Издате су инструкције британској флоти које се одnose на постављање мина.

Беч, 26. септембра. Један случај колере констатован је у Грацу, један у Бечу, два у Моравској, два у Шлезији. Констатовано је 20 случајева колере код војника.

Петроград, 26. септемб. „Франкфуртске Новине“ објављују једну преписку у којој се износи узнемиреност, која влада у Бечу због пораза аустријских у Галицији и у којој се вели, да је, да би се избјегло освојење пријестонице од Руса, *једини излазак у закључењу мира са Русијом.* Народ у Аустро-Угарској, тријећи са погрјешака у управном механизму, користиће се тим послјије рата. Пољаци, који долазе из Кракова, веле да идеја о уједињењу партија пољских на основици аутономије има изгледа на успјех, и да та идеја привлачи аустрофила. Соколска пољска друштва се растурају. Њемачка штампа

позива народ да се не узнемирује што нема вијести са ратишта.

Дјелимичне успјехе ова штампа представља као велике побједе. Шведска штампа објашњује одлазак Цара Виљема на ратно поприште рђавом ситуацијом њемачке војске на граници Русије. Нијемци шире по Истоку лажне гласове о рату и објављују фанстатичне бројеве о савезничким губитцима. Са обзиром што један дио комитета младотурског наваљује да се изврши демобилизација као и покушај да се турске трупе упуте у Анадолију под управом. Нијемаца, који није успио, доказано је да влада у војсци дезорганизирана.

Трансилванци, који се налазе у Румунији, објавили су позив којим траже да се бране њихова браћа од аустриског ига. Велика демонстрација била је у букурешком позоришту „Минерве“. Свјетина је усвојила одлуку, у којој се вели, да хоће да умре за слободу својих сународника и да хоће да пошље своје војнике у Трансилванију.

Лондон, 26. септ. Листови објављују службено саопштење из Анверса под 23. ов. мј. у 6 сати у вече, у коме се вели да је војни управник обавијестио управника вароши, да ће бомбардовање ускоро наступити и да они који желе да напусте варош треба то да учине одмах јер ће одбрана бити до крајњих мјера.

Ваљево, 26. септембра. Двадесет првога септембра црногорска војска је напредовала на фронту Билећа — Гацко. Двадесет четвртог септембра ни на једном нашем фронту није се десило ништа значајније.

Петроград, 26. септембра. Поводом саопштења, који је њемачки генерал-штаб учинио преко Волфовог Бироа, представљајући резултат битке на фронту Августово — Суваљки као коначне њемачке побједе, руски главни штаб сматра да је погодно навести: нагло повлачење Нијемаца са Њемена ка граници Источне Пруске, које каткада узима облик бјегства, губљење топова, митраљеза, великог броја заробљеника, као и велики број немачких војника који формално демантују званично њемачко саопштење. Да би илустровали у исто вријеме средства којима се Нијемци служе да подржавају храброст својих трупа и да учврсте вјеру у њихову непобједимост, наводимо како Волфов Биро и Кореспонденц Биро пуштају вијести о тобожњој неизбежности непријатељства Авганистана противу Русије, као и вијестима о нeredу у Источној Перзији и припремама за револуцију у Туркестану. По свима тим вијестима петроградска телеграфска агенција овлаштена је да изјави, да је контингент редовне војске у Авганистану и за вријеме рата далеко испод цифара које наводи њемачка агенција. Осим тога у почетку рата није било ни једне вијести достојне вјере на основу које би се могло посумњати да се Авганистан спрема за рат и да концентрише трупе на својој граници. Исто се то може рећи и за вијести, које се односе на евакуисање Перзије од руских трупа, на Нијемце у персијским покрајинама и на револуцију у Туркестану, која је вјероватно скована на истом мјесту као и оне о Финској, руској Пољској, Одеси, Москви, а о којима су поменуте агенције већ дале обилате извјештаје становништву Њемачке и Аустрије.

Рим, 26. септембра. Овдашња румунска легација примила је наређење од своје владе из Букурешта да оповргне вијести које се изnose по новинама односно несагласја између краља и владе. — (Нарочити извјештај).

Берлин, 26. септембра. „Келнише Цајтунг“ тврди, да је краљ Алберт од Белгије напустио земљу и склонио се у Енглеску.

Петроград, 26. септембра. Саопштење главног генерал-штаба: Наше су трупе наставиле да гоне на цијелом фронту Источне Пруске непријатеља, који је био образовао двије борбене групе. Прва је оперисала у предјелу Владиславов — Вирбален и наше су је трупе избациле из положаја код Владиславова. Међутим, ова је група ипак задржала 25. ов. мј. своје положаје код Вирбалена, али сви њени покушаји да пријеђе у офанзиву пропали су са великим губитцима по непријатеља.

Друга непријатељска врло јака група почела је енергичан бој у околини језера Ганцеа и Бакаларжева. Али ми смо опколили обадва крила и приступили смо енергичном нападу на њен фронт и непријатељ, ослањајући се на јаке заштитнице, покушавао је да изађе из сфере те битке. Наше су трупе узеле на јуриш положаје на којима се непријатељ покушао задржати. Ми смо заузели Лик. Наше се гоњење на цијелом источном фронту наставља најенергичније.

Петроград, 26. септ. Војска њемачка имала је страшне губитке, пукови су остали са по пет шест официра, а остале замјењују резервисти добровољци.

Новине неутралних држава констатују да пошто се рат продужио а без повољних резултата, то је велико незадовољство настало у Њемачкој.

Услед заузећа Галиције од стране Руса бензина апсолутно нема у Њемачкој.

Новине доносе да је била бурна сједница у главном њемачком штабу прије одласка Виљемова, јер је војска незадовољна Кронпринцом.

Американски црвени крст послао је свој одред у руску војску.

Румуни из Буковине издали су проглас, којим описују бруталност шефова жандармерије мађарске и траже протекцију. Позив се свршава ријечима: Румуни из Аустрије очекују с нестрпљењем ослободилачку војску

Петроград, 26. септембра. Њемачки аероплан бацио је двије бомбе у околини Париза, ранивши три лица. Поенкаре и Миљеран вратили су се у Бордо. Бомбардовање Анвера се наставља, тешка њемачка артиљерија учинила је вароши велике штете, те и ако је варош у опасности, надати се да ће се одржати док јој приспије помоћ, која ће јој се, с обзиром на повољно стање на француском бојишту, упутити.

НАРЕЂЕЊЕ

На основу објављеног учитељског распореда, а у смислу данашњег ријешена господина Министра Просвијете и Црквених Послова, наређује се свима сталним и привременим учитељима и учитељицама и учитељским заступницима, који нијесу заузети војним дужностима, да иду на своја одређена мјеста и изврше са мјесним властима припреме, како би рад у школама што прије отпочео. Они, пак, учитељи и учитељски заступници, који су заузети војним дужностима, биће затражени од надлежних им власти ради ослобођења, уколико буде могуће без штете за данашњи њихов рад — те у случају ослобођења важи и за њих горње наређење.

Број 3768. Из канцеларије Министарства Просвијете и Црквених Послова 27. септембра 1914. Цетиње.

Издаје се под најам. Овдашња кућа Лаза Поповића, удешена за два врло удобна стана и може бити уступљена одмах. Обратити се Илији Поповићу или К. Лучићу. 1—3